

Απόδοση του μύθου της Ασπαλίδος στην νεοελληνική

ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΛΙΒΕΡΑΛΙΣ | ΜΕΤΑΜΩΡΦΩΣΕΩΝ, ΣΥΝΑΓΩΓΗ

΄Ασπαλίδ.

΄Ιστορεῖ Νικανδρος ΄Ετεροισυμένων β΄.

13.1 Διὸς καὶ Νύμφης Ὀθρηίδος ἐγένετο παῖς Μελιτεΐς, τοῦτον ἡ μήτηρ ἐξέθηκεν εἰς τὴν ὕλην κατὰ δέος Ἥρας, ὅτι αὐτῇ Ζεὺς ἐμίχθη, ὁ δὲ παῖς Διὸς βουλή οὐκ ἠφανίσθη ἀλλ' ἠΐξετο τρεφόμενος ὑπὸ μελισσῶν. ἐνέτυχε δὲ αὐτῷ ποιμαίνων πρόβατα Φάγρος ὁ Ἀπόλλωνος καὶ Ὀθρηίδος Νύμφης, ἥτις ἔτεκε Μελιτεά τὸν ἐν τῇ ὕλῃ παῖδα.

13.2 θαυμάσας δὲ πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ σώματος καὶ ἐτι πλεον πρὸς τὰς μελισσὰς ἀνείλετο καὶ ἀπήνεγκεν εἰς τὰ οἰκία καὶ ἔτρεφεν [ἐν] πολλῇ σπουδῇ θέμενος αὐτῷ Μελιτεά ὄνομα, διότι ὑπὸ μελισσῶν ἐτρέφη· ὑπῆλθε <γάρ> αὐτὸν καὶ χρῆσιμός, ἐν ᾧ ποτε θεὸς εἶπε σῶζεν ὁμόγιον ὄντα τὸν ὑπὸ τῶν μελισσῶν τρεφόμενον.

13.3 ὁ δὲ παῖς ἐπεὶ τάχιστα ἠνδρώθη, ἀνὴρ ἐγένετο γενναῖος καὶ πλείστον ἤρξε περιοίκων καὶ πόλιν ἐκτίσεν ἐν τῇ Φθίᾳ προσαγορεύσας Μελίτην. ἐν αὐτῇ τῇ Μελίτῃ τύραννος ἐγένετο βίαιος καὶ ὕβριστής, ὃν οἱ μὲν ἐπιχώριοι οὐδ' ὀνομάζουσιν, ὑπὸ δὲ τῶν ξένων Τάρταρος ἐκαλεῖτο. οὗτος εἰ τις διαβοηθεῖ παρθένος ἐπὶ κάλλιε τῶν ἐγχωρίων, ἀπήγεεν αὐτὴν καὶ ἐμίγνυτο πρὸ γάμου κατὰ βίαν. 13.4 τότε δ' οὖν εἰρητο πρὸς τοὺς θεράπαις ἀπάγειν Ἄσπαλίδα τὴν θυγατέρα τὴν Ἀργαίου τῶν οὐκ ἀσήμεων. ἡ δὲ παῖς, ὡς ἐκπυστος ὁ λόγος ἐγένετο, πρὶν ἀφικέσθαι τοὺς ἀπάξοντας ἀνήρτησεν ἑαυτὴν. τῆς δὲ πράξεως οὕτω διαβοηθείσης ἀδελφὸς ὁ τῆς Ἀσπαλίδος Ἀστυγίτης ἄμωσεν, ὅτι πρότερον τίσεται τὸν τύραννον ἢ τὸ σῶμα καθαιρήσει τὸ τῆς ἀδελφῆς. 13.5 ἐνδὺς δὲ τάχιστα τὴν στολὴν τῆς Ἀσπαλίδος καὶ κρύψας παρὰ τὴν εὐώνυμον πλευρὰν τὸ ξίφος ἔλαβε πρὸς τὴν ὄψιν ἀντίπαις ὧν παρελθὼν δ' εἰς τὰ οἰκία γυμνὸν ὄντα καὶ ἀφύλακτον τὸν τύραννον κτείνει. 13.6 οἱ δὲ Μελιτεῖς τὸν μὲν Ἀστυγίτην εὐσεφάνουν καὶ μετὰ παιάνων προέπεμπον, τὸ δὲ σῶμα τοῦ τυράννου κατεπόντωσαν εἰς ποταμὸν ἐμβαλόντες, ὃν ἐτι νῦν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου Τάρταρον καλοῦσι· τὸ δὲ σῶμα τὸ τῆς Ἀσπαλίδος ἐξερευνῶντες πάντα τρόπον, ὅπως κηδεύσασιν ἐπιστήμιος, οὐκ ἠδυνήθησαν εἰρῆναι· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἠφανίσθη κατὰ θεόν, ἀντὶ δὲ τοῦ σώματος ἐφάνη ξόανον παρὰ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἐστηκόσ.

13.7 ὀνομάζεται δὲ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις τοῦτο τὸ ξόανον Ἀσπαλίδος Ἀμειλίτης Ἐκαέργη, ᾧ καθ' ἕκαστον ἔτος αἱ παρθένοι χίμαρον ἄθωρον ἐκρήμων, ὅτι καὶ ἡ Ἀσπαλὶς παρθένος οὕσα ἑαυτὴν ἀπηγχόνισεν.



Το δε παιδί επειδή γρήγορα ήταν ν' ανδρωθεί, άντρας έγινε γενναίος και όλων των περιοίκων αρχηγός και «πόλιν έκτισεν» στην Φθία, που την ονόμασε «Μελίτην». Όμως σε τούτην την Μελίτη «τύραννος βίαιος» έγινε και «ὕβριστής» κι οι κάτοικοι δεν ήλεγαν ούτε το όνομά του, οι ξένοι όμως, Τάρταρο, τον είχαν ονομάσει. Κι αυτός, όποια στον τόπο ξακουστή παρθένα ήταν με κάλλιη, την βίαζε με απαγωγή προτού αυτή να παντρευτεί. Τότε λοιπόν διέταξε τους δούλους του να φέρουν την Ασπαλίδα, που ήτανε κόρη μιάς όχι ασήμαντης φαμίλιας, του Αργαίου. Μα το κορίτσι, ως το 'μαθε, και πριν οι απαγωγείς της φτάσουν αποφάσισε να κρεμαστεί. Και με το που μαθεύτηκε η πράξη της αυτή, της Ασπαλίδας ο αδελφός, ο Αστεγίτης, ορκίστηκε: πως πρώτα θα θανάτωνε τον τύραννο κι ύστερα θα ξεκρέμαγε της αδελφής το σώμα. Και γρήγορα την φορεσιά φορεί της Ασπαλίδος, κρύβοντας στ' αριστερό πλευρό του ένα ξίφος κι έμοιαζε ήες στην όψη του ίδιος η αδελφή του. Και περνώντας μες στου τυράννου το σπίτι, γυμνωμένον και αφύλακτο ως τον ήβρε τότε θανατώνει. «Οι δε Μελιτεῖς τον μεν Αστυγίτην εὐσεφάνουν» και με παιάνες τον συνόδευαν πομπή, «το δε σώμα του τυράννου» καταπόντισαν στον ποταμό πετώντας, τον οποίο μέχρι σήμερα από κείνα κει τα χρόνια Τάρταρο τον ονομάζουν. Το σώμα όμως της Ασπαλίδας, που παντού τ' αναζητούσαν να του κάβουνε επίσημη κηδεία, δεν μπορούσαν να το βρουν, γιατί αυτό εξαφανίσθηκε από θέλημα θεού, κι αντί για σώμα εμφανίστηκε ένα ξόανο στημένο πλάι σε κείνο της Αρτέμιδος. Κι ονομάζεται απ τους ντόπιους το ξόανο αυτό: Ασπαλίδα Αμειλίτη Εκαέργη, Ασπαλίδα η Αμειλίκτη που δρα από μακριά, και προς χάριν του οποίου κάθε χρόνο οι παρθένες, ένα άσπορο τραγάκι απαχνονίζου, γιατί κι η Ασπαλὶς παρθένος ήταν όταν τον εαυτό της «απηγχόνισεν».

Απ τον Δία και την Νύμφη Οθρηίδα γεννήθηκε ένα παιδί, ο Μελιτεΐς, που η μάνα του το εγκατέλειψε στο δάσος από φόβο προς την Ήρα, αφού η Νύμφη αυτή με τον Δία είχε σμιχτεί. Το δε παιδί, Θεού βουλή, δεν αφανίστηκε, αηλλά μεγάλωνε τρεφόμενο από μέλισσες. Έτυχε όμως να το βρει, καθώς βοσκούσε πρόβατα κοντά εκεί, ο Φάγρος, που 'χε πατέρα τον Απόλλωνα και μάνα του την Νύμφη Οθρηίδα, την ίδια αυτή που γέννησε και τον Μελιτεά, του δάσους το παιδί. Κι αφού πολύ εθαύμασε το σώμα του παιδιού και πολύ περισσότερο ότι το τρέφαν μέλισσες, το σήκωσε από κει, στο σπίτι παίρνοντάς το, όπου με περισσή φροντίδα το ανάτρεφε, το όνομα Μελιτεάς δίνοντάς του, γιατί από τις μέλισσες είχε τραφεί. Στον νου του όμως ήρθε και «χρησιμός» που είπε κάποτε ο θεός: πως θα 'σωζε «ομόγιον», από την ίδια μάνα, αδελφόν, αυτόν, «τον τρεφόμενον υπό των μελισσῶν».

Ιωάννης Τρ. Τράντας
Βόλος 21 Μαΐου 2011